

ISSN 1822-119X

Mokytojų ugdymas. 2009. Nr. 12 (1), 168–176

Teacher Education. 2009. Nr. 12 (1), 168–176

Audronė JUODAITYTĖ

Šiaulių universitetas • Šiauliai University

NAUJI DISERTACINIAI TYRIMAI: STUDIJŲ PROCESAS IR UGDYMO SISTEMŲ KAITA AUKŠTOJOJE MOKYKLOJE

NEW DISSERTATION RESEARCHES: THE PROCESS OF STUDIES AND THE CHANGE OF EDUCATIONAL SYSTEMS AT THE HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTION

R. Bubnio disertaciniame tyrime „**Reflektyvus mokymasis kaip edukacinis fenomenas ugdant specialiuosius pedagogus aukštojoje mokykloje**“ analizuojamas vienas studijų aukštojoje mokykloje edukacinio virsmo reiškinių – **refleksyvusis (patirtinis) studentų mokymasis**. Tiriama jo raiška ugdant *specialiuosius* pedagogus, kurių profesiniame rengime ir studijose minėtasis fenomenas yra ypač svarbus. Todėl disertacinis tyrimas yra ne tik itin šiuolaikiškas, bet ir skatina mokslinį smalsumą, yra patrauklus ugdymo filosofijoje išprususiam skaitytojui.

Kokybinio-kiekybinio tyrimo **metodologijos** pagrindimas demonstruoja, jog autorius yra kompetentingas šiuolaikinis tyrėjas, gebantis taikyti abi minėtąsias tyrimo rūšis. Kiekybinio ir kokybinio tyrimo duomenų analizė atlikta profesionaliai ir taip pat liudija R. Bubnio ne tik kaip tyrėjo empiriko, bet ir tyrėjo teoretiko kompetencijų raišką. Turint omenyje, jog viename disertaciniame tyrime taikyti kokybinį ir kiekybinį tyrimą yra gana sudėtinga (dėl skirtingos jų filosofijos bei mokslinės kalbos), nes vienu metu tenka taikyti interpretuojančiosios, kitu atveju – įrodančiosios filosofijos metodus. Tačiau R. Bubniui pavyko įveikti šį sunkumą. Sėkmingą šių dviejų tyrimo metodologijų (kokybinio ir kiekybinio) taikymą lėmė R. Bubnio, kaip tyrėjo, asmenybė. Jis priklauso tai tyrėjų grupei, kuri nevengia dar neišbandytų tyrimo metodų ir sudėtingų metodologijų. Manau, jog būtent tokio tipo tyrėjams priklauso tyrėjo – lyderio ateitis.

Disertacinio tyrimo **aktualumas** yra grindžiamas reflektivaus mokymosi aukštojoje mokykloje būtinumu, studento, dėstytojo naujais vaidmenimis, Europos aukštąjį mokslą reglamentuojančiais dokumentais ir kt. Išryškinamos **specialiojo pedagogo** rengimo per tvarkos kryptys Lietuvoje ir užsienyje, demonstruo-

R. Bubnys' dissertation research “**Reflective Learning as an Educational Phenomenon, Training Special Educators at the Higher Educational Institution**” deals with one of the phenomena of educational change in the studies at the higher educational institution – **reflexive (experiential) students' learning**. Its manifestation, training *special* educators, is investigated. The dissertation research is both contemporary and promoting scientific curiosity, is attractive for the reader read in educational philosophy.

Substantiation of qualitative-quantitative research **methodology** demonstrates that the author is a competent contemporary researcher. Data analysis of qualitative and quantitative research has been carried out professionally and also attests the competencies of R. Bubnys both as a researcher-empiricist and as a researcher-theoretician. One has to bear in mind that it is particularly complicated to apply qualitative and quantitative research in one dissertation research (due to their different philosophies and scientific language), because simultaneously interpretative and in the other case evidentiary philosophy methods must be applied. Successful application of these two research methodologies (qualitative and quantitative) was conditioned by R. Bubnys' as the researcher's personality, which does not avoid untried research methods and complicated methodologies. I think that the future of the researcher-leader belongs namely to such type of researchers.

The **relevance** of the dissertation research is grounded on the necessity of reflective learning at the higher educational institution, the student's and the lecturer's roles, and the documents regulating European higher education, etc. The relevance manifests itself by highlighting the trends of the reform of training **spe-**

jami įvykę pokyčiai, kuriuos lėmė situacija, kai specialusis ugdymas tapo sudedamąja bendrojo, socialinio ugdymo dalimi ir Lietuvoje iš esmės pasikeitė šios specialybės rengimo statusas bei specialisto kompetencijos. Reflektyvus mokymasis siejamas su aukštojo mokslo naujają edukacinio virsmo paradigma, t. y. orientavimasis į mokymąsi, o ne į mokymą. Skiriama dėmesio **specialiojo ugdymo statusui edukologijoje**, jo metodologinei paradigmai, nes tai sudaro teorinius specialiojo pedagogo rengimo pagrindus, sąlygojančius studijų specifiką ir specialisto profesines kompetencijas. Todėl vienas probleminių disertacinio tyrimo klausimų yra tokio pobūdžio: kokius reflektavimo metodus studentai naudoja savo teorinėse ir praktinėse studijose?

Tyrimo rezultatų **aprobavimas ir sklaida** vyko intensyviai: disertacijos teorinių ir empirinių idėjų bei rezultatų pagrindu autorius publikavo **penkis** mokslo straipsnius, dalyvavo rengiant mokslinius parnešimus ir juos skaitė **aštuoni**ose tarptautinėse konferencijose. Dėstytojams bei doktorantams jis vedė seminarus apie reflektyvaus mokymo metodo taikymą aukštojo mokslo studijose. Ypač reikšmingas seminaras „Metodologiniai sprendimai vykdant fenomenologinės hermeneutikos tyrimą: refleksija apie daktaro disertacijos empirinės dalies rengimo kliuvinius ir teigiamybes“, skaitytas projekto ERASMUS MOD projekto pagrindu. Tuo jis užpildė dar vieną spragą šiuolaikiniuose edukologijos disertaciniuose tyrimuose, nes atliko daktaro disertacijų rengimo proceso refleksijos tyrimą. Autorius profesionaliai išanalizavo tiek užsienio, tiek Lietuvos mokslininkų darbus. Literatūros sąrašas yra itin išpūdingas – 376 pozicijos (lietuvių, rusų, anglų, vokiečių kalbomis). Autoriaus sukurtas ir aprobuotas reflektyvaus mokymosi modelis yra orientuotas į specialiųjų pedagogų universitetinių studijų ir rengimo **procesą**, bet turi ir **universalumo pobūdį** – jis gali būti taikomas rengiant ne tik specialiuosius, bet ir kitokio pobūdžio pedagogus.

Rimos Jasnauskaitės atliktas disertacinis tyrimas tema „**Kolegijos studentų inžinerijos anglų kalbos funkcinių gebėjimų ugdymo(-si) sistemos modeliavimas**“ atliepia nūdienos aukštojo mokslo ir profesinio rengimo pertvarką, taip pat tokios srities specialistų, kaip technologijos (inžinerija), studijų kokybės gerinimo perspektyvą. Būtent šios srities specialistų (inžinierių) užsienio kalbos (anglų) praktinių gebėjimų ugdymas užtikrins jiems būtinas kompetencijas, priimant profesinės, vadybinės reikšmės sprendimus ir atvers naujas komunikavimo bei tarptautinio bendradarbiavimo galimybes. Tuo neabejotinai bus nulemta

cial educators in Lithuania and abroad, demonstrating the changes that have been determined by the situation that special education turned into a composite part of general, social education and that the status of training such specialists and the specialist's competencies in Lithuania have changed fundamentally. Attention is being focused on the **status of special education in educations studies**, on its methodological paradigm because this constitutes methodological foundations of training special educators that determine the specificity of studies and the specialist's professional competencies. Therefore, one of the problem-orientated issues of the dissertation research is of the following type: what reflection methods do students use in their theoretical and practical studies?

Approval and dissemination of research results was intensive: based on theoretical and empirical ideas and results of the dissertation, the author published **five** scientific articles, participated in the preparation of research papers and read them at **eight** international conferences. He conducted seminars on application of reflective teaching method for lecturers and doctoral students for solving problems during higher education studies. A particularly significant seminar “Methodological Decisions, Conducting the Research into Phenomenological Hermeneutics: Reflection on Hindrances and Benefits of the Preparation of the Empirical Part of the Doctoral Thesis”, was read as part of the project ERASMUS MOD. The author has professionally analysed researchers' works carried out both in Lithuania and abroad. The list of references is impressive – it contains 376 positions (in the Lithuanian, Russian, English, German languages). The author's created and approved model of reflective learning is orientated to the **process** of special educators' university studies and their training but in addition to that it also possesses **universal character** – it can be applied training not only special educators but other type educators as well.

Rima Jasnauskaitė's dissertation research on “**Modelling of the System of (Self-)development of College Students' Engineering English Language Functional Abilities**” responds to the today's reform in higher education and professional training as well as the perspective of improving the quality of technology (engineering) studies. The development of foreign language (English) practical abilities of the specialists of this particular area (engineers) will ensure the competencies necessary for them making professional, managerial decisions and will open new communication and international cooperation opportunities.

studijų kokybė kolegijose, nes pagrindiniu jos kriterijumi taps studentų kompetencijų sistema ir studijų procesas, orientuotas į pastarųjų sisteminių ugdymą.

Tyrimas yra grindžiamas **paradigminiu** mąstymu. Jame akcentuojamos edukologijos teorijoje ir ugdymo praktikoje sukurtosios teorinės-empirinės žinios. Jų pagrindu ir yra parengta disertacinio tyrimo tiek teorinė, tiek empirinė dalys.

Itin sudėtinga ir empirinio **tyrimo metodologija**, nes autorė taikė ir kokybinį, ir kiekybinį tyrimą bei sukūrė tyrimo dizainą, atitinkantį šių tyrimų taikymo paskirtį bei kultūrą.

Kadangi **tyrimo problema** yra itin **specifikuota** (orientuota į tam tikros, konkrečios srities specialistų studijų procesą aukštojoje mokykloje), be to, konkrečios užsienio kalbos (anglų), konkrečios jos srities (specialybinės anglų kalbos), konkrečius gebėjimus (specialybinė anglų kalba), todėl autorei teko disertacinį tyrimą **atlikti itin sudėtingu tarpusavyje persidengiančių ir persipinančių ryšių sistemoje**. Tačiau R. Jasnauskaitė pademonstravo šiuolaikinei mokslinei tyrėjai būtinas kompetencijas ir nepasimetė skirtingų ryšių sistemoje, o priešingai – atskleidė juos giluminiu, interpretaciniu, o ne faktologiniu, konsumeriniu pagrindu.

Kita sudėtinga R. Jasnauskaitės disertacinio tyrimo problema taip pat yra **metodologinio** pobūdžio. Tyrimas yra **tarpšakinis**, nes apima edukologijos, sociologijos, filosofijos, psichologijos ir net filologijos (kalbotyros) žinias. Todėl tyrėjui tenka apsispręsti dėl **prioritetų** vienos ar kitos mokslo šakos žinioms ir gebėti jas tarpusavyje derinti, išryškinant **edukologijos mokslui ir studijų praktikai reikšmingas žinias**. Taigi, tuomet būtina kurti **naujas**, o ne tik naudotis jau esamomis edukologijos moksle žiniomis ir nagrinėti tuos profesinio rengimo studijų praktikos reiškinius, kurie yra nauji, todėl ir nepakankamai moksliskai pagrįsti. R. Jasnauskaitė šioje srityje taip pat pademonstravo edukologijos mokslo tyrėjai lyderei būtinas kompetencijas ir pateikė **naujų žinių** šiuolaikinės edukologijos labai svarbiai šakai – **aukštojo mokslo didaktikai**.

Dar kitas disertacijos **metodologinis sudėtingumas** – tiriamų problemų **universalumo** ir **specialumo** dėmė. Tiriant **specifinę** užsienio kalbos didaktikos problemą tyrėjai sudėtinga nenukrypti nuo **bendrųjų metodologinių šiuolaikinės edukologijos pagrindų**, o kartu ir pademonstruoti, kokios jų rekonstrukcijos yra įmanomos, sprendžiant **dalyko didaktikos** (užsienio kalbos) **problemas**, kaip **specifines**. Autorei (iš dalies) pavyko realizuoti šį derinį, nes **paradigminis**

The research is grounded on **paradigmatic** thinking. It highlights theoretical-empirical knowledge, created in the theory and educational practice of education studies. Based on it, both theoretical and empirical parts of the dissertation research are prepared.

The methodology of the empirical research is also particularly complex because the author applied both qualitative and quantitative research and created the research design which corresponds to the purpose and culture of applying these researches.

Because **the research problem** is particularly **specified** (orientated to the study process of the specialists of a certain concrete area at the higher educational institution), besides, directed to concrete abilities (English for specific purposes) of the concrete foreign language (English) of its concrete area (English for specific purposes), the author had to **carry out** the dissertation research **within the system of particularly complex overlapping and intertwining relations**. However, R. Jasnauskaitė demonstrated competencies necessary for modern scientist-researcher and did not get lost in the modern system of different relations.

Another complex problem of R. Jasnauskaitė's dissertation research is also of **methodological** character. The research is **interdisciplinary** because it incorporates knowledge in education studies, sociology, philosophy, psychology, and even philology-linguistics. Therefore, the researcher must decide as to the **priorities** for knowledge of one or another branch of science and be able to combine them, highlighting **the knowledge that is significant to the science of education studies and to the practice of studies**. In this area R. Jasnauskaitė also demonstrated competences that are necessary for the researcher-leader of the science of education studies and brought in **new knowledge** into a very important branch of modern education studies – **the didactics of higher education**.

Still another **methodological complexity** of the dissertation lies in **the coherence** of **universality and specialness** of investigated problems. Investigating the **specific** problem of the didactics of the foreign language, the researcher finds it difficult not to deviate from **general methodological bases of contemporary education studies** and simultaneously to demonstrate what reconstructions are feasible while solving **the problems of didactics of the subject** (of the foreign language) as **specific problems**. The author (partially) succeeded to implement this combination because **paradigmatic thinking** enabled her to present historical-cultural context of the change in the meanings of knowledge in education studies and competently methodologically substantiate the research on the basis of modern (constructivist) teaching theories.

mąstymas jai leido pateikti edukologinių žinių prasmių kaitos istorinį-kultūrinį kontekstą ir kvalifikuotai remiantis moderniomis mokymo teorijomis (konstruktivistinėmis) metodologiškai pagrįsti tyrimą.

Disertacinio tyrimo autorei **empirinėje disertacijos dalyje** pavyko sėkmingai išspręsti ir kitą metodologijų **dermės problemą** – parengti **kokybinio** ir **kiekybinio** tyrimo dermę atitinkantį dizainą, o kartu paisyti kokybinį ir kiekybinį tyrimą atliekančiam tyrėjai būtinas **kultūros**, nepažeidžiant nė vienos iš šiam tyrimui **būdingų sąlygų**. Autorė atliko kokybinį ir kiekybinį tyrimą paisydama visų reikalavimų, būdingų šio tipo tyrimams (tiriamųjų atranka, imtis, duomenų analizės būdai ir kt. yra reprezentatyvūs).

Empirinio tyrimo **išvados** suformuluotos derinant tiek kiekybinio, tiek ir kokybinio tyrimo **rezultatus**, todėl atskleidžia tiriamųjų **individualią patirtį**, socialinį, edukacinį, kultūrologinį kontekstualumą bei kolegijos studentų specialybės anglų kalbos funkcinių gebėjimų ugdymosi proceso kokybę pagal konkrečius indikatorius: ugdymo modelio paplitimą, priimtumą konkrečioje studentų populiacijoje. Kiekybinio tyrimo rezultatų pagrindimui yra naudojami tinkami matematinės statistikos metodai (koreliacijos, faktoriškos analizės ir kt.).

Autorė pademonstravo būtinas kompetencijas tyrimo **aktualumo pagrindimui, tikslų, hipotezės, ginamųjų teiginių formulavimui ir pagrindimui**.

Išryškintas **mokslinis-praktinis** disertacinio tyrimo **naujumas**, parengtos **rekomendacijos**, sudarytas studentų inžinerijos anglų kalbos funkcinių gebėjimų **ugdymo(-si) modelis**. Jis teoriškai pagrįstas bei empiriškai patikrintas, taikant patikimus tyrimo instrumentus ir duomenų analizės metodus.

Disertacinio tyrimo **sklaida pakankama**. Periodiniuose mokslo leidiniuose yra publikuoti trys mokslo straipsniai. Jie atskleidžia pagrindines disertacinio tyrimo empirines-teorines idėjas. Autorė parengė pranešimus mokslinėse konferencijose, taip pat ir publikacijas kituose recenzuojamuose leidiniuose (3 publikacijos).

Gražinos Strazdienės atliktas disertacinis tyrimas tema „**Kolegijų studentų verslumo ugdymas taikant imitacinės verslo įmonės modelį**“ priklauso tarpšakininei socialinių tyrimų sričiai. Jis atitinka **naująją** šiuolaikinio mokslo kūrimo **metodologiją**, kurios pagrindą sudaro *paradigminis mąstymas*. Tirdama kolegijos studentų verslumo problemą, autorė taikė įvairių mokslų žinias (sociologijos, politologijos, vadybos ir kt.) bei jų pagrindu konstravo naujas žinias, **reikšmingas edukologijos mokslui**. Minėta tyrimo **metodolo-**

In the **empirical part of the dissertation** the author of the dissertation research also succeeded to solve another problem; i.e., **the problem of coherence** of different methodologies; namely, to prepare the design corresponding to the coherence of **qualitative** and **quantitative** research and at the same time to follow **the culture**, obligatory for the researcher who carries out qualitative and quantitative research, not breaching any of **the conditions characteristic** to this research.

The conclusions of the empirical research are formulated combining **the results** of both quantitative and qualitative study; therefore, they disclose the responders' **individual experience**, social, educational, culturological contextuality and the quality of self-development process of college students' specific English language functional abilities according to concrete indicators. To ground research results corresponding mathematical statistical methods (correlation, factorial analysis, etc.) are employed.

The author demonstrated necessary competencies for **substantiation of the relevance** of the research, for **formulation and substantiation of aims, hypotheses and defended statements**.

Scientific-practical novelty of the dissertation research has been highlighted, **recommendations** have been prepared, **(self-)development model** of students' engineering English functional abilities has been designed. It is theoretically grounded and empirically tested, applying reliable research instruments and data analysis methods.

The dispersion of the dissertation research is **sufficient**. Three research articles have been published in scientific periodical publications. They disclose main empirical-theoretical ideas of the dissertation research. The author has prepared papers for scientific conferences as well as articles in other reviewed publications (3 publications).

Gražina Strazdienė's dissertation research deals with "**The Development of College Students' Enterprise, Applying the Model of Simulated Business Enterprise**" and belongs to the interdisciplinary sphere of social researches. It corresponds to the **new methodology** of developing contemporary science, which is based on *paradigmatic thinking*. Investigating the problem of college students' enterprise, the author employed the knowledge of various sciences (sociology, politology, management, etc.) and, based on it, constructed new knowledge that is **relevant to the science of education studies**. The above-mentioned **methodological approach** of the research is characteristic to such researchers who have mastered the perspectives of **critical thinking**. G.Strazdienė's

ginė prieiga yra būdinga tik tokiems tyrėjams, kurie yra įvaldę **kritinio mąstymo** perspektyvas, t. y. žinios yra kurtos ne tik intensyviuoju, bet ir ekstensyviuoju principu. Būtent šiai tyrėjų grupei ir priklauso G. Strazdienė. Jos atliktas disertacinis tyrimas yra **naujas** ne tik gautais empiriniame tyrime rezultatais, bet ir mokslinėmis, metodologinėmis priemonėmis.

Įvadinėje disertacinio tyrimo dalyje itin argumentuotai pagrįstas problemos **mokslinis iširtumas**, akcentuojamas šalies ir užsienio mokslininkų įdirbis verslumo ugdymo srityje, taikant imitacines technologijas. Be to, autorė pasitelkė ne tik mokslinės literatūros teorinės analizės, bet ir **metaanalizės** principus. Tai jai padėjo atrasti tinkamą atlikto tyrimo vietą šiuolaikiniuose studentų verslumo ugdymo tyrimuose ir apibrėžti mokslinį-praktinį tokių tyrimų naujumą ne tik **Lietuvos** edukologijos moksle, bet ir **pasaulyje** egzistuojančių verslumo ugdymo fenomeno tyrimų mokslinių mokyklų įvairovėje.

Problemoms naujoviškumas atsispindi disertacijos pavadinime, kuris rodo, jog yra tiriami du sudėtingi socialinė, edukacinė, vadybinė prasme reiškiniai, o būtent – **kolegijos studentų verslumo ugdymas** ir **imitacinis verslo įmonės modelio veiksmingumas**, ugdant studentų verslumą. Toks disertacinio tyrimo problemos suformulavimas demonstruoja, jog autorė priklauso tai **tyrėjų grupei**, kuri neieško „lengvų“ problemų, kurių tyrimui tik pakaktų empirizmo ar empirinių duomenų. Autorė eina kitu, „sunkesniu“ keliu, nes siekia iširti tiek edukologijos, tiek ir vadybos mokslui teorine-empirine prasme **itin aktualias problemas**, t. y. sukurti naują verslumo ugdymo strategiją kolegijose ir ją pagrįsti empirinio tyrimo duomenimis.

G. Strazdienė disertaciniame tyrime suformuluotą problemą pradėjo tirti tuomet, kai dar nestudijavo doktorantūroje, nes buvo sukaupusi nemažą praktinę patirtį šioje srityje. Prieš doktorantūros studijas ji buvo praktiškai išbandžiusi imitacinės verslo įmonės modelį ir dalyvavo jį kuriant bei apibūtinant, diegiant ir tobulinant per tarptautinius projektus šalies kolegijose. Todėl disertacinį tyrimą ji pagrindė pačiais naujais moksliniais tyrimais, atliktais tiek Lietuvoje, tiek ir užsienyje, nes savo patirtimi įsitikino ir suvokė, **kokios mokslinės žinios yra reikalingos norint sukurti verslumo ugdymui tinkamą praktinę veiklą**, imituojančią verslo aplinką realybėje.

G. Strazdienės atliktas disertacinis tyrimas yra sudėtingas ne tik **teorine-metodologine** prasme, bet ir **empirine**. Autorė teko iširti du naujus reiškinius, tarpusavy sujungtus **sudėtingais tarpusavio ryšiais**, būtent – verslumo ugdymą(-si), kaip praktinių žinių ir

dissertation research is **new** not only for the results of the empirical research but also for scientific, methodological approaches.

In the introductory part of the dissertation research **scientific exploration** of the problem is particularly reasoned, emphasizing Lithuanian and foreign scientists' input in enterprise development, applying simulated technologies. In addition to theoretical analyses of research literature the author also employed the principles of **meta-analysis**.

The novelty of the problem is recorded in the very title of the dissertation which says that the dissertation deals with two phenomena that are complicated in the social, educational, and managerial sense; namely, **the development of college students' enterprise and the efficacy of simulated business enterprise model**, developing students' enterprise. Such formulation of the problem of the dissertation research demonstrates that the author belongs to such **group of researchers** which does not look for "easy" problems, the investigation of which would require just empiricism or empirical data. The author chooses another, "more difficult" way because she seeks to investigate **the problems that are particularly relevant** both to the science of education studies and to management in the theoretical-empirical sense; i.e., to create a new enterprise development strategy in colleges and to ground them on empirical research data.

G. Strazdienė initiated the investigation of the problem formulated in the dissertation research before her doctoral studies because she had considerable practical experience in this area. She grounded the dissertation research on the newest scientific researches carried out both in Lithuania and abroad because by her experience she ascertained and perceived **what scientific knowledge is required in order to create practical activity that is suitable for enterprise development**, which simulates business environment in the reality.

G. Strazdienė's dissertation research is complicated not only in the **theoretical-methodological** but also in the **empirical** sense. The author had to investigate two new phenomena in **complicated interpersonal relations**; namely, (self-)development of enterprise as a competence of manifestation of practical knowledge and abilities and the opportunity of applying simulated technologies, developing these competencies. Investigating these two complicated problems, the author competently employed theoretical-empirical achievements of the sciences of both **education studies** and **management** and this way enriched students' knowledge in professional training processes. This way the author's dissertation research **corresponds to the methodology of assessing the quality of studies**

gebėjimų raiškos kompetencija, ir imitacinių technologijų taikymo galimybę, ugdant šias kompetencijas, kai vienu iš pagrindinių reikalavimų tampa ugdymo procesų priartinimas prie realybės. Tirdama šias dvi sudėtingas problemas autorė kvalifikuotai panaudojo ne tik **edukologijos**, bet ir **vadybos** mokslo teorinius-empirinius pasiekimus ir tuo praturtino mokslo žinias profesinio rengimo procesuose. Tokiu būdu autorės atliktas disertacinis tyrimas **atliepia aukštosios mokyklos studijų kokybės vertinimo metodologiją**, kuri fokusuojasi į studentų pasiekimų vertinimą. Tai demonstuoja autorės gebėjimą orientuotis į strateginės studijų kokybės reikšmės problemas. Autorė pasiūlė konkretų modelį, kuris gali būti naudojamas aukštosios mokyklos studentų verslumo ugdymo programų teorinio bei praktinio patikimumo vertinimui.

Tyrimo **teorinis-filosofinis pagrindimas** yra argumentuotas, demonstruoja autorės ne tik filosofinių teorijų įvairumą, bet ir kompetenciją grįsti tyrimą atitinkančiomis filosofinėmis pažiūromis. Autorė akcentuoja, jog jos atliktas disertacinis tyrimas yra grindžiamas **veiklos teorija** ir paaiškina šios teorijos tinkamumą tyrimui, atskleidžia jos filosofinę esmę bei apibūdina klasikinių, postmodernistinių filosofijos srovių, tokių, kaip **pragmatizmas, konstruktyvizmas, fenomenologija**, atitikimą.

Empirinio tyrimo **dizainas** yra taip pat **modernus**. Taikyti dvejopo pobūdžio metodai (**kokybiniai ir kiekybiniai**). Kokybinių metodų grupėje ji pasirinko vieną sudėtingiausių – **interviu** metodą, kurį atliko pagal užsienio autorių metodikas. Kvalifikuotai atliktas ir kiekybinis tyrimas.

Tyrimo rezultatų **sklaida** pakankama. Parengti **septyni** mokslo straipsniai recenzuojamuose mokslo žurnaluose, dalyvauta konferencijose ir vadovauta seminarams. Autorė mokslinę kvalifikaciją kėlė Olandijoje, Graikijoje, dalyvavo Leonardo da Vinči mainų projektuose.

Ingos Iždonaitės-Medžiūnienės edukologijos daktaro disertacijos „**Turizmo vadybos studentų socialinės kompetencijos modeliavimo pagrindimas**“ tema atliepia šiuolaikinę edukologiją, kaip socialinio mokslo paradigma, būtent – sociologinę, nes ilgą laiką taikyta psichologinė paradigma jau nebepajėgi spręsti žmogaus ugdymo(-si) problemas sudėtingoje socialinėje aplinkoje. Todėl edukologijoje stiprėja socialinė, humanitarinė tyrimo kryptis. Socialinių kompetencijų ugdymas būtent ir yra ta sritis, kuri nūdienos edukologijos mokslui itin rūpi, nes atsako į klausimą, kaip gali studentas, būsimasis specialistas, integruotis į šiuolaikinę visuomenę ir būti joje socialiai aktyvus,

of the higher educational institution, which focuses on the assessment of students' attainments. The author proposed a concrete model which can be employed for the assessment of theoretical and practical reliability of the programmes directed to the development of students' enterprise.

Theoretical-philosophical substantiation of the research is reasoned and demonstrates not only the diversity of philosophical theories but also the competence to ground the research on corresponding philosophical approaches. The author emphasizes that her dissertation research is grounded on **activity theory**, explains the suitability of this theory for the research and discloses its philosophical essence and correspondence to such classical, post-modernistic trends of philosophy as **pragmatism, constructivism, and phenomenology**.

The **design** of the empirical research is also **modern**. Two types of methods (**qualitative and quantitative**) have been applied. In the group of qualitative methods she chose one of the most sophisticated, **interview** method, which she carried out according to the methods of foreign authors. Quantitative study is also carried out competently.

The dispersion of the research results is sufficient. **Seven** research articles in reviewed scientific journals have been prepared, the author has participated in conferences and conducted seminars. The author went on internships to the Netherlands, Greece, took part in Leonardo da Vinci exchange projects.

The topic of **Inga Iždonaitė-Medžiūnienė's** doctoral dissertation in education studies “**Substantiation of Modelling the Social Competence Students Studying Tourism Management**” responds to modern paradigm of education studies as a social science; namely, sociological paradigm because the psychological paradigm that has been applied a long time becomes unable to solve the person's (self-)education problems in complicated social environment. Therefore, in education studies social and humanitarian research trend strengthens. The development of social competencies is namely this area which is of particular concern to today's science of education studies because it answers the question: how can the student, the prospective specialist integrate into the contemporary society and remain active in it while accepting the diversity of sociocultural, economical challenges?

The **subject** of the dissertation is social, cultural education of students at the higher educational institution. This responds to the new policy of European higher education and the conception of the quality of studies, the key essence of which is orientation of the process of studies to students' achievements. The

priimdamas socialinių-kultūrinių, ekonominių iššūkių įvairovę.

Disertacijos **objektas** – aukštosios mokyklos studentų socialinis, kultūrinis ugdymas. Tai atliepia ir naująją Europos aukštojo mokslo švietimo politiką bei studijų kokybės sampratą, kurios pagrindinė esmė – studijų proceso orientavimas į studentų pasiekimus. Disertacija taip pat atliepia nūdienos edukologijoje vis ryškėjančią mokslinio tyrimo kryptį, būtent – aukštojo mokslo studijų kokybės modeliavimą profesinio ir socialinio-kultūrinio studentų rengimo dermės kontekstuose.

Ingos Iždonaitės-Medžiūnienės disertacinis tyrimas yra naujas dar ir tuo, jog autorė pritaikė jame struktūrinio funkcionalizmo prieigas naujomis socialinėmis-kultūrinėmis sąlygomis ir išryškino studijų struktūros, funkcijų vienovę ne tik per studentų, darbdavių poreikius, bet ir per naujos postmodernistinės visuomenės iššūkius, kurie visų pirma yra socialiniai-kultūriniai ir sudaro studentams galimybę integruotis į visuomenę naujųjų socialinių kompetencijų dėka.

Autorė yra puikiai įvaldžiusi mokslinę anglų kalbą, nes įgijo universitetinio bakalauro lygmens anglų kalbos filologo kvalifikaciją. Tai jai leido tinkamai analizuoti literatūrą anglų kalba, atlikti ne tik jos analizę, bet ir **metaanalizę**. Inga Iždonaitė-Medžiūnienė gebėjo išryškinti ne tik užsienio autorių esminius teiginius, bet ir atkleisti metodologines prieigas, pademonstruoti, kaip jos yra realizuojamos universitetinių studijų modeliavimo procesuose. Tačiau autorė per mažai dėmesio skyrė *Lietuvoje atliktiems tyrimams studentų socialinės kompetencijos ugdymo problemų klausimais* ir nepakankamai išryškino šalies mokslinių mokyklų įvairovę.

Disertaciniame tyrime panaudoti tiek *kokybiniai*, tiek ir *kiekybiniai* metodai. Tai liudija, jog autorė yra įvaldžiusi abiejų rūšių tyrimų **metodologiją**. Naudojami itin retai disertaciniuose tyrimuose aptinkami *kokybinių tyrimų metodai*, kaip, pavyzdžiui, *ekspertų interviu*. Tyrimo dizainas yra tinkamai metodologiškai pagrįstas, kiekvieno metodo naudojimas argumentuotai paaiškintas. Be to, empirinėje tyrimo dalyje autorė pagrindė **trianguliacijos metodo dizainą**, jo tinkamumą tyrimui, atskleidė **metodologiją**, apeliuodama į tas **empirines ar mokslines žinias**, kurias autorė (siekdama patvirtinti ar paneigti tyrimo **hipotezę**) nori išgauti **disertacinio tyrimo** metu. Tai viena stipriausių disertacinio tyrimo dalių.

Ingos Iždonaitės-Medžiūnienės disertacinio tyrimo **teorinis, praktinis** reikšmingumas yra neabejotinas, nes autorė teoriškai pagrindė turizmo vadybos studen-

dissertation also responds to the trend of scientific researches which is increasingly showing up in today's education studies; namely, modelling of the quality of higher education studies in the contexts of coherence of professional and sociocultural students' education.

Moreover, Inga Iždonaitė-Medžiūnienė's dissertation research is new because the author applied the approaches of structural functionalism in new socio-cultural conditions and highlighted the unity of the structure and functions of studies not only through students', employers' needs but also through the challenges of the new post-modernistic society.

The author has perfectly mastered scientific English because she has acquired the university Bachelor's degree in English philology. This enabled her to analyse literature in the English language appropriately, performing not only its analysis but also **metaanalysis**. She was able to highlight not only principal statements of foreign authors but also to disclose methodological approaches, demonstrate how they are implemented in the processes of modelling university studies. However, the author paid too little attention to *the researches into the problems of developing students' social competencies carried out in Lithuania* and insufficiently highlighted the diversity of scientific schools existing in Lithuania.

The dissertation research employs both *qualitative* and *quantitative* methods. This evidences that the author has mastered research **methodology** of both types. Such *qualitative research methods* which are rarely encountered in dissertation researches like, for example, *expert interview* are employed. The research design is suitably methodologically grounded, the usage of every method is reasoned. Besides, in the empirical part of the study the author substantiated **the design of the triangulation method**, its suitability for the research, disclosed the **methodology**, appealing to such **empirical or scientific knowledge**, which the author, (seeking to confirm or deny the **hypothesis** of the research), wants to obtain during the **dissertation research**. This is one of the strengths of the dissertation research.

Theoretical, practical significance of Inga Iždonaitė-Medžiūnienė's dissertation research is undoubted because the author theoretically grounded modelling of tourism management students' social competencies, empirically tested it in university students' training, provided **recommendations** and highlighted the opportunities of updating study programmes.

Approval of the research data has been carried out participating in six conferences. Based on research results, the author has prepared two publications. In

tų socialinės kompetencijos modeliavimą, empiriškai jį patikrino universitetiniame studentų rengime, pateikė **rekomendacijas** ir išryškino studijų programų atnaujinimo galimybes.

Tyrimo duomenų aprobacija atlikta dalyvaujant net šešiose tarptautinėse konferencijose. Tyrimo rezultatų pagrindu autorė parengė dvi publikacijas. Vienoje jų nagrinėjamos turizmo vadybininkų komunikacinės kompetencijos, kitoje – aktyviųjų metodų taikymo galimybės, rengiant turizmo vadybos specialistus. Socialinės kompetencijos teorinė samprata yra pagrindžiama analizuojant tiek Lietuvos, tiek užsienio mokslininkų atliktus tyrimus, apibrėžiant ją, kaip **gebėjimą susitarti su aplinka** kuriant, palaikant bei plėtojant socialinius santykius komandose, grupėse. Taigi, studentų socialinė kompetencija disertaciniame tyrime išryškinama kaip **komunikacinė (plačiaja prasme)**, kuri yra viena svarbiausių studentų asmenybės psichokognityvinių darinių, lemiančių jo galimybes profesionaliai dirbti ir kurti darbinėje aplinkoje.

Teorinės literatūros apibendrinimus autorė pateikė lentelėse, kurios yra labai informatyvios ir tai yra Ingos Iždonaitės-Medžiūnienės atlikto disertacinio tyrimo *skiriamasis bruožas*. Ji rėmėsi ne kitų autorių sudarytomis lentelėmis, o sukūrė jas pati, taigi įnešė indėlį į socialinių kompetencijų teorinį pagrindimą edukologijoje.

Autorė interpretavo *teorinius modeliavimo pagrindus*, pasitelkdama įvairias teorijas: psichologines, sociologines, filosofines, edukologines. Apibūdino ir pagrindė jų pasirinkimo principus, tačiau šios teorijos yra *gana įvairios ir neatskleidžia metodologinių priėmimų sistemų*.

Teorinės disertacijos dalies **privalumas** yra ir tas, jog autorė pateikė įvairių **ugdymo modelių**, atliepančių postmodernistinę edukologijos mokslo paradigmą. Juos aprašė, pagrindė. Kai kurie šių modelių Lietuvoje yra gana nauji ir retai analizuojami ir taikomi disertaciniuose tyrimuose, pvz., kavinės diskusijos metodas.

Tyrimo **teorinis-praktinis reikšmingumas** yra neabejotinas, nes autorė **teoriškai** pagrindė socialinių kompetencijų modeliavimą, **empiriškai** patikrino modeliavimo galimybes rengiant turizmo vadybos studentus, pateikė **rekomendacijas** dėl studijų turinio atnaujinimo galimybių.

Minėtų disertacinių tyrimų pagrindu (R. Bubnio, R. Jasnauskaitės, G. Strazdienės. I. Iždonaitės-Medžiūnienės) Lietuvoje bus plėtojama aukštųjų mokyklų edukologija, atsiras mokslinių-empirinių žinių, leidžiančių pagrįsti profesinių studijų proceso ypatybes bei mokymosi sistemų kaitą.

one of them she analyses tourism managers' communicative competences and in the other, the possibilities of applying active methods, training tourism management specialists. The theoretical conception of social competence is grounded analysing both Lithuanian and foreign scientists' researches, defining it as the **ability to be in agreement with the environment** while creating, maintaining and developing social relations in teams, groups. Thus, students' social competence in the dissertation research is highlighted as **communicative (in a broad sense)**, which is one of the most important psycho-cognitive formations of the students' personality, which determines his/her opportunities to work professionally and create in the work environment.

The author presented **the generalisations of theoretical literature** in the tables which are very informative and this is *a distinctive feature* of Inga Iždonaitė-Medžiūnienė's dissertation research because instead of employing other authors' tables she designed the tables herself and this way contributed to theoretical substantiation of social competencies in education studies.

The author interpreted *theoretical foundations of modelling* employing various theories: psychological, sociological, philosophical, and theories of education studies. She described and grounded the principles of their choice but these theories are *quite diverse and do not disclose the system of methodological approaches of the research*.

The **advantage** of the theoretical part of the dissertation is that the author presented **the diversity of education models**, which correspond to the paradigm of the science of education studies. She described and grounded them. Some of these models are quite new in Lithuania and are rarely analysed and applied in dissertation researches; e.g., the method of café discussion.

Theoretical-practical significance of the research is undoubted because the author **theoretically** substantiated modelling of social competencies and **empirically** tested modelling opportunities in the area of training tourism management students, provided **recommendations** on the opportunities of updating the content of studies.

The above-mentioned dissertation researches (R. Bubnys, R. Jasnauskaitė, G. Strazdienė, I. Iždonaitė-Medžiūnienė) will be the basis for the development of education studies of higher educational institutions in Lithuania, emergence of scientific-empirical knowledge, enabling to ground the peculiarities of the process of professional studies and the change of learning systems.

AUDRONĖ JUODAITYTĖ

Socialinių mokslų (edukologija) habil. daktarė,
Šiaulių universiteto Edukologijos katedros profesorė,
Edukacinių tyrimų mokslinio centro direktorė.

Moksliniai interesai: studijų kokybės tyrimai,
vaikystės fenomenas, vaikystės pedagogų rengimas.

Habil. Dr. of Social Sciences (Education Studies)
Professor of Department of Education Studies,
Šiauliai University,

Director of the Scientific Center
of Educational Researches.

Research interests: researches on the quality of studies,
the phenomenon of childhood, childhood teacher
training.

Address: P. Višinskio Str. 25, LT-76351 Šiauliai, Lithuania

E-mail: etmc@cr.su.lt